

Aan: Vaste Kamercommissie voor VWS
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
E cie.vws@tweedekamer.nl

Datum: 30 maart 2023
Kenmerk: 23-011
Onderwerp: Reactie MIND op beleidsreactie VWS op consultatie wetsevaluatie Wvggz
Contact: Mirjam Drost E Mirjam.drost@wijzijnmind.nl M 06 19973092

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor VWS,

Op 6 april a.s. voert u schriftelijk overleg over de beleidsreactie op het evaluatierapport van Amsterdam UMC/Trimbos over de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (Wzd). MIND wil u daarvoor een aantal aandachtspunten en vragen meegeven.

Een woord van waardering vooraf: MIND is goed meegenomen in het proces van VWS naar aanleiding van de wetsevaluatie van de Wvggz. Het ervaringsdeskundig perspectief hebben wij daardoor structureel kunnen inbrengen en dat stellen we zeer op prijs.

Algemene uitgangspunten van MIND

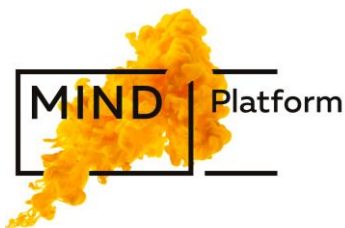
MIND beoordeelt eventuele wetswijzigingen aan de hand van de volgende vijf criteria of uitgangspunten. Deze komen overeen met de uitgangspunten van de wet.

1 Rechtsbescherming voor betrokkene te allen tijde waarborgen

Wij zullen alle wijzigingsvoorstellen, en zeker ook eventuele voorstellen ter beperking van de administratieve lasten, beoordelen op hun effect op de rechtsbescherming. De rechtsbescherming voor betrokkene moet er door verbeteren. De ruimte voor beperking van administratieve lasten, zoals het registreren van verplichte zorg, is daarom wat ons betreft begrensd. Goede rechtsbescherming rond verplichte zorg vereist nu eenmaal zorgvuldige besluitvorming en gedegen administratie.

2 Eigen regie in de praktijk realiseren

De Wvggz beoogt dat de zorg beter aansluit bij de wensen en voorkeuren van betrokkene. Dit is althans een van de uitgangspunten van de wet en komt voort uit langjarige maatschappelijke ontwikkelingen rondom het recht op zelfbeschikking en eigen regie. Om dit te bereiken is een aantal instrumenten in de wet opgenomen om die wensen en voorkeuren te registreren of de eigen regie van betrokkene zo goed mogelijk vorm te geven in situaties waarin dwang dreigt of aan de orde is. Voorstellen over het aanpassen van deze instrumenten zullen wij beoordelen op hoe zij de (mogelijkheden tot) eigen regie

van betrokkene in de praktijk beïnvloeden. De eigen regie moet ermee worden versterkt. De wijze waarop wils(on)bekwaamheid nader zal worden geregeld is in dit kader een belangrijk aandachtspunt.

3 Naasten betrekken

De Wvggz beoogt een betere samenwerking met familie en andere naasten rondom verplichte zorg. Ook moeten familie en naasten een betere informatiepositie verkrijgen. In de praktijk komt dit uitgangspunt nu nog beperkt tot zijn recht: familie en andere naasten geven nog steeds aan dat ze onvoldoende worden betrokken en op de hoogte worden gehouden waar zij dat wel nodig vinden.

4 Zorg op maat leveren en de kwaliteit van zorg verbeteren

De Wvggz beoogt verbetering van de kwaliteit van zorg en zorg op maat. Deze twee aspecten hangen met elkaar samen. Zij raken ook aan het wederkerigheidsbeginsel (waarvoor meer integratie tussen zorg- en sociaal domein nodig is) en aan de beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en doelmatigheid. Dit houdt in dat dwanginterventies zo min mogelijk ingrijpend zijn, in verhouding staan tot het doel en effectief zijn. Wij zullen wijzigingsvoorstellen beoordelen op het te verwachten effect ervan op de mogelijkheid om daadwerkelijk goede zorg op maat te leveren.

5 Intensiveren van toezicht

De Wvggz beoogt het toezicht op de uitvoering van verplichte zorg te intensiveren. Ook hier is ruimte voor verbetering. Bijvoorbeeld op het gebied van de data-aanlevering aan de inspectie, waar nog steeds niet sector-breed met een gelijklopende dataset (à la Argus) wordt gewerkt. Verplichte zorg is een allerlaatste redmiddel. Het is bekend dat het aantal dwangmaatregelen toeneemt als er niet op tijd zorg op vrijwillige basis beschikbaar is door de veel te lange wachtlijsten in de ggz. Ook blijkt dat er, ondanks alle inspanningen door de sector om het separeren terug te dringen (zie bijvoorbeeld het Dolhuysmanifest), nog steeds veelvuldig gesepareerd wordt.

MIND vindt het belangrijk dat het leren en verbeteren over het terugdringen van verplichte zorg gebeurt op basis van de juiste data en analyses, op uniforme wijze. Juist daarom verwacht MIND jaarlijks inzicht in de duur en de frequentie van verplichte zorg, zowel per zorgaanbieder als per regio.

Zodat de IGJ het toezicht mede hierop kan baseren. Adequaat toezicht blijft een belangrijk speerpunt.

- ***Kunt u de minister vragen deze vijf criteria te hanteren bij het maken van voorstellen tot wetswijziging?***
- ***Kunt u de minister vragen hoe zij ervoor gaat zorgen dat alle zorgaanbieders betrouwbare gegevens verstrekken aan de IGJ en op welke termijn dit gerealiseerd zal worden?***

Specifiek: onafhankelijke voorbereiding zorgmachtiging

De rol van de geneesheer-directeur in de voorbereiding van de zorgmachtiging verdient wat ons betreft heroverweging. Deze functionaris is onvoldoende onafhankelijk gepositioneerd. Dit punt benadrukken wij al enige jaren.

In het originele wetsvoorstel waren onafhankelijke commissies voorzien, die naast een adviserende rol aan de rechter ook de rol van procureur op zich namen als het tot een rechtszaak kwam. Uit een pilot

met dergelijke commissies kwamen positieve resultaten en een positief advies voort. Een van de uitkomsten was, dat betrokken cliënten en hun naasten zich beter gehoord voelden. De belangrijkste reden voor het schrappen van deze commissies destijds was het kostenaspect, dat hoog ingeschat werd. Echter, in het kader van de grote problemen met de administratieve belasting die de sector nu ondervindt, en met het oog op de ook nu hoge procedurele kosten¹, is het verstandig deze keuze te heroverwegen. Dit zou niet alleen de (administratieve) werkdruk bij de zorgaanbieders significant kunnen verminderen, maar bovendien tegemoetkomen aan onze langlopende zorgen over de onafhankelijkheid in de voorbereidingsprocedure.

- ***Erkent de minister dat de sector hoge administratieve lasten ondervindt evenals hoge procedurele kosten?***
- ***Is de minister het met ons eens dat het argument om de onafhankelijke commissies te schrappen vanwege eventuele te hoge kosten, daarom inmiddels niet meer van toepassing is?***
- ***Erkent de minister dat het instellen van onafhankelijke commissies tegemoet kan komen aan de wens om de administratieve lasten en werkdruk te verminderen, terwijl tegelijkertijd de onafhankelijkheid in de voorbereidingsprocedure beter gewaarborgd is?***
- ***Kunt u de minister vragen om, vanwege bovengenoemde argumenten, de instelling van onafhankelijke commissies opnieuw te bezien?***

Beleidsreactie: rechtsbescherming voorop

Wij zijn verheugd dat de minister terug wil naar de bedoeling van de wet: voldoende rechtsbescherming bieden aan betrokken cliënten. Gedwongen zorg moet zoveel mogelijk worden voorkomen door onder meer het vergroten van eigen regie bij cliënten die hier mee te maken zouden kunnen krijgen. De evaluatie heeft uitgewezen dat de instrumenten die de wet hiervoor regelt, moeten worden verbeterd. Het is bijvoorbeeld belangrijk om betrokkene meer ruimte te geven om een eigen plan van aanpak op te stellen. Zodat de wensen van de cliënt en zijn/haar naaste altijd goed kunnen worden meegenomen wat betreft de zorg en waar deze plaats vindt, in een meer gelijkwaardig gesprek. Ook belangrijk is duidelijkere communicatie met cliënten. In eerste instantie mondeling, maar wel deugdelijk vastgelegd.

Zorgen

Tot slot willen we onze zorgen over een aantal zaken bij u onder de aandacht brengen:

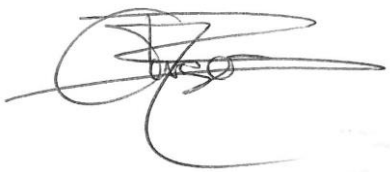
- i. Nu de minister het voornemen heeft van regels naar principes te gaan, willen wij benadrukken dat een aantal zaken bij wet geregeld moet blijven. Rechtsbescherming is een taak van de overheid en kan niet in een richtlijn worden belegd en geborgd. Het begrip **verzet** bijvoorbeeld zal in de wet zelf of in de Memorie van Toelichting moeten worden verduidelijkt, en niet in een richtlijn. Een richtlijn kan wel kaders scheppen die de praktische uitvoering en cultuurverandering verbeteren om verplichte zorg terug te dringen en daar waar nodig zo goed en humaan mogelijk in te zetten.

¹ Zie hoofdstuk 5 van deel 2 van de wetsevaluatie.

- ***Kunt u de minister vragen of zij het begrip ‘verzet’ beter en eenduidig kan omschrijven zodat partijen hier hetzelfde mee bedoelen en er in de praktijk ook op dezelfde manier uitvoering aan geven?***
- ii. Rechtsbescherming houdt ook in: zorg voor meer gelijkwaardigheid in de relatie met de zorgverlener en daarom is ook de positie van de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp) van groot belang.
- ***Kunt u de minister vragen hoe zij de positie van cliënten en hun naasten kan versterken en hoe de positie van de pvp hierin wordt geborgd om gelijkwaardig het gesprek te kunnen voeren?***
- iii. De minister wil de wilsbekwaamheidstoets alleen nog bij besluiten ex artikel 8:9 laten uitvoeren. Dit vinden wij ongewenst, omdat volgens ons ook de rechter altijd iemands wils(on)bekwaamheid moet kunnen meewegen. Tegelijkertijd vraagt de branche om artikel 8:9 te versoepelen zodat een besluit tot uitvoering minder vaak hoeft te worden herhaald. Gezien het fluctuerende karakter van wils(on)bekwaamheid moet de nieuwe regeling wat MIND betreft wel borgen dat verplichte zorg niet te lang op een oude wilsonbekwaamheids-beoordeling gestoeld wordt.
- ***Deze twee aanpassingen moeten in samenhang worden beschouwd, niet los van elkaar. Kunt u de minister vragen deze samenhang te bewaken?***
- iv. De voorgestelde afschaffing van de hoorplicht van de burgemeester bij een crisismaatregel zien we als een zorgelijk punt en MIND verzet zich hier uitdrukkelijk tegen. We zouden graag zien dat de situatie voor betrokkenen juist wordt verbeterd en dat de pvp of een advocaat hierin de betrokkene altijd kan ondersteunen. Volgens ons kan de burgemeester geen goed besluit nemen zonder de cliënt zelf te horen en zijn/haar wensen hierin te kennen of te weten om wie het gaat.
- ***Wilt u de minister vragen of en hoe zij wil borgen dat betrokkenen juist wel gehoord kunnen worden?***

Wij zijn gaarne bereid om bovenstaande punten nader toe te lichten, indien u hierover nog vragen heeft. Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,

G.M. Burger MSc
Interim-directeur/ bestuurder MIND